

Biblioteksplan 2020 - 2023

för Trollhättans Bibliotek

**Trollhättans
Stad**

Innehåll

Bibliotek – demokratins öppna rum	3
Ett hållbart växande Trollhättan	3
Trollhättans bibliotek	3
Biblioteket för ökad jämlikhet och jämställdhet med särskilt fokus på barn, unga och äldre ...	4
Läsfrämjande verksamhet för att utjämna socioekonomiska skillnader	4
Lärande verksamhet för ökad samhällsgemenskap	5
Ökad tillgänglighet till positiva och trygga mötesplatser, fysiskt och digitalt	5
Biblioteket en mötesplats som främjar mångfald, inkludering och delaktighet.....	6
Biblioteket i långsiktig samverkan för att stärka kommunens varumärke	7
Biblioteket – klimatsmart verksamhet som är ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbart	8
Skolan och förskolan	9
Skolan	9
Förskolan.....	9
Bibliotekets framtid	10
Styrdokument och rapporter	11

Bibliotek – demokratins öppna rum

Bibliotekets roll är att främja litteraturens ställning, bidra till kunskapsförmedling och intresse för bildning, upplysning, utbildning, forskning och kulturell verksamhet för att stärka demokratin. Tryckfriheten och yttrandefriheten är några av demokratins viktigaste grundvalar och biblioteket är en del av det.

Biblioteken är samhällets öppna rum. Där erbjuds läsfrämjande insatser, lärandeprocesser, aktiviteter och tjänster och ett allsidigt utbud av medier. Dessa förmedlas av professionell personal. Mångsidigheten i verksamheten bidrar till inspiration, läslust och livslångt lärande.

Bibliotekslagens prioriterade målgrupper; barn och unga, personer med funktionsnedsättningar, personer med annat modersmål än svenska och nationella minoriteter ägnas särskild uppmärksamhet.

Ett hållbart växande Trollhättan

Invånarantalet i Trollhättan växer och målet är att staden ska öka till ca. 70 000 invånare 2030. Nya bostäder planeras och byggs. Bibliotekets uppdrag ökar med en växande befolkning eftersom målet är att nå alla invånare och särskilt barn och unga. Extra viktigt är att arbeta med små barns språkutveckling i samverkan med andra parter. För att underlätta integrationen erbjuder biblioteket service och handledning till invånare med annat modersmål än svenska. Allt fler äldre personer behöver stöd från biblioteket för att få tillgång till litteratur och för att bli mer digitalt delaktiga.

Trollhättans Bibliotek

Trollhättans Bibliotek består av Stadsbiblioteket, Bokbussen, Sylte Bibliotek och Kronan Bibliotek. Kronan bibliotek sorterar under Kulturhuset Kronan. Biblioteksenheterna har olika roller. Stadsbiblioteket arbetar övergripande för alla enheter och övriga enheter anpassar verksamheten efter behoven i närområdet.

Biblioteket för ökad jämlikhet och jämställdhet med särskilt fokus på barn, unga och äldre

Läsfrämjande verksamhet för att utjämna socioekonomiska skillnader

Det fysiska biblioteket är "Möjligheternas rum", ett välkomnande rum för att skapa läslust och upptäckarglädje för såväl vana som ovana besökare. I särskilt fokus är barn, unga och äldre personer när det gäller att inspirera till ökat läsande.

Framförallt har biblioteket en viktig roll att fylla när det gäller att bidra till mindre barns språkutveckling, genom olika läsfrämjande insatser, för att medverka till att utjämna sociala ojämlikheter. Att tillgodose sig språket är den enskilt viktigaste frågan för en god integration.

I jämställdhetens tecken bör insatser för flickor och pojkar erbjudas utifrån deras behov och intressen.

Biblioteksrummet signalerar vad man kan göra i lokalen och det pågår många aktiviteter samtidigt för olika åldrar. Personalen intar ett professionellt och gott bemötande.

I det digitala biblioteket är det viktigt att bibliotekswebben är tillgänglig och användarvänlig. Det läsfrämjande budskapet inspirerar till läsning på olika sätt. Framförallt strävar biblioteket efter att tillgodose prioriterade gruppers behov av litteratur och information.

Verksamheten strävar efter att ge invånarna möjlighet att bli delaktiga i de fysiska och digitala rummen för att göra utbudet mer attraktivt och spännande.

För att marknadsföra bibliotekets utbud, tjänster och aktiviteter används bibliotekswebben, sociala medier, affischer, foldrar och annonser. Personalens kompetens är avgörande för att rätt information sprids brett i olika kanaler.

Med Bokbussen sprids läslust och information om bibliotekets tjänster och utbud utanför biblioteket. Biblioteket vistas också på oanade platser och skapar nya kontaktytor, för att nå de som annars inte besöker biblioteket. Marknadsföring pågår under parollen "kommer du inte till oss kommer vi till dig".

Biblioteket ska arbeta med att

- Erbjuda ett aktuellt och intressant utbud av medier.
- Utveckla metoder för lässtimulans med särskilt fokus på prioriterade målgrupper.
- Pröva nya arbetsformer som bidrar till ökad jämlikhet och jämställdhet.
- Arbeta processinriktat med utveckling av verksamheten.
- Marknadsföra verksamheten för att fler ska kunna ta del av bibliotekets utbud och tjänster samt besöka oväntade platser utanför biblioteket.
- Använda sociala medier i dialog med invånarna.

Lärande verksamhet för ökad samhällsgemenskap

Biblioteket är en fysisk och digital mötesplats för lärande vilken bidrar till kunskapsförmedling, öppna samtal och objektiv källkritisk information. Förmedling av Medie- och informationskunnighet, MIK, blir allt viktigare när falska, oreflekterade nyheter får breda ut sig. I bibliotekarieprofessionen finns kompetensen att värdera information, att handleda och stötta användarna i att söka information.

Genom ett brett och varierat innehåll bidrar bibliotekets medier till livslångt lärande. Lärande sker också i mötet med andra och i mötet med sig själv. Det leder till egen utveckling och bidrar till ökad förståelse för det demokratiska samhället.

Bibliotekswebben och sociala medier utgör bibliotekets digitala mötesplats. I det fysiska biblioteket erbjuds användarna publika datorer och trådlöst nätverk för användning av egna datorer. Tekniska hjälpmedel som bärbara datorer, surfplattor och personlig hjälp samspelar för enskilt lärande.

Biblioteket tillhandahåller IT-handledning inom olika områden för att bidra till ökad digital delaktighet hos invånarna.

Personer med funktionsnedsättning får hjälp med att använda tekniska hjälpmedel för att ta del information och kunskapsinhämtning.

Biblioteket ska arbeta med att

- Främja fri åsiktsbildning och värna om det demokratiska samhällets utveckling.
- Kartlägga och ta fram strategier för prioriterade gruppers behov.
- Pröva nya arbetsformer som bidrar till ökad digital delaktighet och inflytande.
- Förstärka digitala tjänster för att matcha användarnas behov.
- Öka invånarnas medie- och informationskunnighet, MIK, genom återkommande IT-handledning och kunskapsförmedling.
- Utveckla personalens kompetens och arbetssätt inom medie- och informationskunnighet, MIK.

Ökad tillgänglighet till positiva och trygga mötesplatser, fysiskt och digitalt

Ett stadsbibliotek i centrum, en bokbuss som besöker förskolor, boende i ytterområden och på landsbygden samt två närbibliotek i södra stadsdelarna bidrar till att invånarna får tillgång till litteratur och läsfrämjande aktiviteter. Äldre som inte kan ta sig till biblioteket, får medier hemkörda.

Lokalernas utformning är viktig för att alla ska känna sig välkomna till biblioteket. Strävan är att biblioteket ska vara ett ställe dit man vill komma och ta del av det som erbjuds. En tillgänglighetsplan bidrar till att alla har möjlighet att ta del av bibliotekets tjänster och utbud. Med förebyggande åtgärder känner sig besökare och personal trygga i lokalen.

Det digitala biblioteket är tillgängligt dygnet runt. Bibliotekswebben är sökbar via dator, mobil och surfplatta. Digitala användare erbjuds intressant och inspirerande information som lockar till läsning och att delta i aktiviteter på biblioteket.

Genom uppsökande aktiviteter inspireras invånarna att besöka biblioteket, både digitalt och fysiskt.

För att involvera fler till medskapande och medansvar prövar biblioteket nya arbetsmetoder och samverkar med flera parter.

Biblioteket ska arbeta med att

- Förbättra bibliotekslokalerna för ökad tillgänglighet för alla besökare, i dialog med prioriterade målgrupper.
- Erbjuder enkel och lättförståelig information på bibliotekswebben, i foldrar och affischer.
- Följa upp och utvärdera tillgänglighetsplaner.
- Utveckla uppsökande verksamhet i samspel med användarna.
- Interaktivt använda bibliotekswebben och sociala medier för att locka till besök på bibliotekets aktiviteter.
- Utveckla metoder för att möta äldre personers behov av bibliotekets tjänster och utbud.
- Öka möjligheten för personer med olika funktionsnedsättningar att använda bibliotekets utbud och tjänster.
- Arbeta förebyggande för att tillhandahålla positiva och trygga mötesplatser.

Biblioteket en mötesplats som främjar mångfald, inkludering och delaktighet

Biblioteket är en mötesplats som arbetar med att inkludera alla. Med öppenhet för den mångfald av språk och kulturer som finns i samhället behöver ett interkulturellt förhållningssätt utvecklas.

Det finns cirka 130 olika nationaliteter i staden och det är en utmaning att nå alla. Genom kommunikation om utbud och tjänster i och utanför biblioteket skapas möten som leder till att fler får kännedom om verksamheten. Det bidrar också till att invånarna medverkar till att aktiviteter utvecklas i samverkan som ger inflytande och skapar delaktighet.

Mångfald och likvärdighet utgår från diskrimineringsgrunderna: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, religion eller annan trosuppfattning, etnicitet, funktionsnedsättning och ålder. Det innebär att personalens bemötande ska vara likvärdigt för alla och att särskild hänsyn ska tas till prioriterade grupper.

Biblioteket ska arbeta med att

- Pröva olika metoder för att skapa ökad likvärdighet för biblioteksbesökarna.
- Förstärka bibliotekspersonalens kompetens kring ett interkulturellt förhållningssätt.
- Utveckla arbetet med att stödja integrationen för nya svenskar genom riktade aktiviteter.
- Beakta nationella minoriteter.
- Aktivt samverka i stadsövergripande planering när det gäller inkludering och mångfald.
- Bidra till att invånarna får ökat inflytande och delaktighet i verksamhetens aktiviteter.
- Möjliggöra för föreningar och organisationer att ha egna programpunkter i lokalen.
- I dialog, erbjuda ungdomar att producera egna program i lokalen.

Biblioteket i långsiktig samverkan för att stärka kommunens varumärke

Biblioteket ingår i långsiktiga utvecklingsprocesser i samverkan och genom nätverksbyggande inom kommunen och med civilsamhället. Det pågår också samarbete med närliggande kommuner kring framtida utvecklingsmöjligheter. Regionalt och nationellt samarbete sker också.

Samarrangemang pågår kontinuerligt i biblioteket. Med lyhördhet för användare, föreningar och organisationer med flera skapas en arena för en mångfald av aktiviteter. Biblioteket erbjuder lokala och nationella arrangemang av god kvalitet och med allsidighet för att nå ut till fler.

Biblioteket samverkar inom förvaltningen och staden med kommunikationen till invånarna. Det pågår ett arbete för att förbättra och utveckla bibliotekets webb.

Biblioteket ska arbeta med att

- Utveckla former för samverkan, internt inom staden och externt med olika parter, t.ex. civilsamhället, organisationer och studieförbund.
- Undersöka möjligheten till samverkan med näringslivet.
- Bygga långsiktiga nätverk, t.ex. med Utbildningsförvaltningen för att bygga en s.k. Trollhättemodell, kring små barns språkutveckling.
- Bjuda in olika grupper till övergripande samtal om bibliotekets demokratiska roll i samhället.
- Samverka kring digitala medier med flera parter.
- Utveckla samarbetet med biblioteken i Lysekil, Vänersborg och Uddevalla.
- Samverka med Västra Götalandsregionen/Kultur i Väst.

Biblioteket – klimatsmart verksamhet som är ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbart

Biblioteket är en social och neutral mötesplats. Biblioteksverksamheten är klimatsmart och hållbar genom återanvändningen av medier och lokaler. Fysiska medier lånas mellan enheterna i staden och mellan kommuner och högskolor i landet. En nationell lånekedja bidrar till ökad hållbarhet.

E-medier är ekonomiskt och ekologiskt hållbart eftersom de lånas digitalt och kan läsas av många samtidigt. Bibliotekets webb och sociala medier används i kommunikationen med invånarna.

Bibliotekets utlåning av olika medier och personalens läsfrämjande insatser är socialt hållbara genom att insatserna stimulerar till språkutveckling hos mindre barn, läslust för skolåldern, vuxna och för äldre. Insatserna bidrar till att utjämna sociala klyftor och biblioteket medverkar till ett mer jämlikare samhälle.

En ny generation av icke-konsumenter strävar efter en s.k. kollaboarativ ekonomi, dvs. att dela och återbruka tjänster och utbud. Här kan biblioteket göra skillnad och utveckla verksamheten ytterligare i dialog med invånarna. Det pågår redan bok-, kläd- och växtbytardagar på biblioteket.

Biblioteket ska arbeta med att:

- Bidra till ett hållbart samhälle genom utlåning av medier och annat, både i fysisk och digital form.
- Stimulera till ökad språkutveckling, från förskoleåldern och uppåt, genom riktade insatser.
- Inspirera till hållbarhet genom riktade aktiviteter i biblioteket.
- Arbeta för ökad samverkan med andra kommuner genom utveckling av ett gemensamt biblioteksdatasystem.
- Utveckla former för samverkan tillsammans med kommunens hållbarhetsstrategier.
- Implementera Barnkonventionen för en hållbar barn- och ungdomsverksamhet.

Skolan och förskolan

Skolan

Enligt skollagen är det skolans ansvar att det finns skolbibliotek som eleverna har tillgång till. Skolbiblioteket har en viktig pedagogisk uppgift att fylla till exempelvis när det gäller elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens.

För att säkra skolbibliotekens kvalitet behöver skolorna arbeta för att, i så hög utsträckning som möjligt, säkra kvaliteten genom utbildad och kunnig personal på skolbiblioteken.

Med sina olika kompetenser samverkar pedagoger och skolbibliotekarier kring litteratur, läsning och informationskunnighet så att det gagnar elevernas måluppfyllelse samt i förlängningen, stärker dem i det demokratiska samhället. Former för samverkan utvecklas tillsammans med folkbiblioteket.

Förskolan

Biblioteket spelar en viktig roll i det livslånga lärandet och det börjar redan i förskoleåldern. Det pågår ett läsfrämjande samarbete mellan förskolan och bokbussen samt förskolan och närbiblioteken. Utifrån små barns språkutveckling pågår ett nätverksbygge i samarbete mellan Stadsbiblioteket och Utbildningsförvaltningen, för utveckling av den s.k. Trollhättemodellen, som utgår från det nationella programmet Bokstart, där flera parter samverkar och besöker småbarnsföräldrar i socialt utsatta områden för barnhälsovård, information, litteratur, osv. Genom att arbeta med de små barnens vuxna förstärks barns språkutveckling och lust till läsning.

Biblioteket ska arbeta med att:

- Samverka med och förmedla litteratur till skolor i ytterområden, via bokbussen.
- Finna former för samverkan med Utbildningsförvaltningen kring utveckling av skolbiblioteksverksamheten inom grundskolan.
- Förmedla litteratur till många förskolor, bl.a. via Bokbussen.
- Sprida kunskap om läsningens betydelse och bibliotekets verksamhet till barnens vuxna, via förskolan.
- Vid behov delta på föräldramöten i förskolan.
- Ta fram en s.k. Trollhättemodell utifrån det nationella Bokstartsprogrammet.

Bibliotekets framtid

Digitaliseringen i samhället ökar och fler använder digitala medier. Det ställer ökade krav på biblioteken att utveckla digitala tjänster och på personalens kompetens när de ska hjälpa användare att navigera i digitala världar. Bibliotekarieprofessionen kommer att förändras över tid.

Digitala klyftor finns fortfarande trots många åtgärder i samhället. För att öka invånarnas digitala delaktighet krävs det att bibliotekets insatser är nytänkande och att de genomförs i samverkan med flera parter.

Läsningen minskar och för biblioteket är det en utmaning att finna nya arbetsmetoder och former för samverkan som inspirerar till ett ökat läsande främst bland barn och unga.

För att nå fler äldre, som inte kan ta sig till biblioteket, behöver biblioteket utveckla verksamheten ytterligare. Fler parter och ideella krafter måste involveras för att klara framtida behov.

Bibliotekets roll i det livslånga lärandet innebär att bibliotekarierna kommer att behöva kontinuerlig kompetensutveckling. Forskning, omvärldsbevakning och erfarenhetsbaserad kunskap behöver tillföras med stöd från Västra Götalandsregionen/Kultur i Väst och nationellt via Kungliga Biblioteket med riktade utbildningsinsatser.

För att förändra och uppdatera bilden av biblioteket behövs kommunikation och samverkan med flera parter. Biblioteket måste sträva efter att vistas på oanade platser för att kommunicera verksamheten och ta in önskemål från invånarna.

Biblioteket är en offentlig mötesplats och måste därför periodvis hantera problem som finns i hela samhället för att skapa lugn och trygghet för besökare och personal.

Utvecklingen av nya bostadsområden medför att fler personer flyttar till staden och att bl.a. nya förskolor, skolor och äldreboenden etableras. Det gör att Trollhättans Bibliotek, inklusive Bokbussen, kontinuerligt får se över och förändra verksamheten för att tillgodose fler invånare.

Inom några år planerar Trollhättans Bibliotek att samordna ett gemensamt biblioteksdatasystem med biblioteken i Lysekil, Uddevalla och Vänersborg. Det gynnar invånarna i de fyra kommunerna som får tillgång till ökat utbud och personalens arbete blir effektivare med ökat samarbete.

Styrdokument och rapporter

MRP 2020 -2023, Ett hållbart växande Trollhättan

För ett jämlikt Trollhättan – strategi för social hållbarhet, 2016 - 2020

Bibliotekslagen, 2013:801

Demokratins skattkammare, Förslag till nationella Biblioteksstrategin, 2019

FN:s konvention om barnets rättigheter, 1989

Unescos folk - och skolbiblioteksmanifest, 1994

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (Ds 2008:23), artikel 9 som berör tillgänglighet

Regional biblioteksplan 2020-2023 för Västra Götalandsregionen

Diskrimineringslagen, 2008:567

SOU 2018:57. Läsdelegationen: Barns och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället.

Bokstart, Kulturrådet har regeringens uppdrag att främja läsning och stimulera små barns språkutveckling. Bokstart är en nationell satsning som vänder sig till föräldrar och vuxna i barns närhet. <https://www.bokstart.se/>